

Een jurylid moet over een wel zeer specifieke eigenschap beschikken: hij of zij moet kunnen kiezen. Dit werd eens te meer duidelijk halverwege de dag waarop wij als jury de eindpresentaties van de vier genomineerden voor de Aanzet!-prijs 2006/2007 bezochten. In de truckerstop in Holten staan wij achter de balie om onze bestelling te plaatsen. Het is druk. Er klinken gezellige evergreens, het licht is gedempt, en wij schuifelen in de rij langs de formicabar in afwachting van onze beurt. "Wat mag het zijn?"

Paul en Gijs spelen op safe. Sterker nog, zij bestellen overal en altijd hetzelfde: "2 broodjes bal". Hanne kijkt schichtig op. Het reclamebord waarop de 'truckerbal' wordt aangeprezen ziet er wel erg vlezig uit. Maar het is wel het enige bord waarop etenswaar wordt aangeprezen. De rij schuifelt. "Een broodje gezond". Achter haar klinkt een zucht. Aan tafel bekijken wij zwijgend onze buit. Het broodje gezond ziet er verdrietig uit. Droge, bruin ingelijste sla, een ijsbol huzarensalade met daarop felgekleurde blokjes en een plastic-achtig vierkant plakje kaas. Hanne had zelf mogen kiezen wat voor dressing en welke kleur brood zij bij haar gerecht wenste. Het was er niet beter op geworden.

Dit broodje was duidelijk geen familie van de vorstelijke bruine boterham uit de kantine van de AKI die we eerder dit jaar bezochten. Daar straalde de gezondheid vanaf. Gijs en Paul keken tevreden. Zij hadden ook maar één keer hoeven kiezen.

De bal dicteerde daarna een wit broodje. En een broodje bal eet men met mosterd. De bal was wat een bal hoort te zijn. Geen opsmuk, maar kaal en eerlijk. De smaak van een dag in de jus rijpen, gaf zich binnensmonds langzaam prijs. De bal merkte ook niet, hoe Hanne's broodje op een schreeuwerige manier de aandacht probeerde te trekken met teveel smaken, een gezond kleurenpalet en een laffe garnituur. Hanne heeft nog geprobeerd in deze compositie een broodje kaas op te graven, maar ze moest opgeven en at haar bord niet leeg.

Je moet natuurlijk wel van vlees houden, maar als je niet naar het toilet hoeft om zodoende de kwaliteit van een eetgelegenheid te testen, is de kale bal gehakt hét beoordelingscriterium van elk etablissement. Zo zou je kunnen zeggen, dat óók een expositie het sterkst is door een heldere keuze zonder franje en opsmuk. Zeker in het prille begin van het maken van exposities is de verleiding voor garnituur soms groot. De jury heeft met het aanwijzen van de winnaar eenzelfde voorkeur getoond als voor een bal gehakt die uitblinkt in eerlijkheid en directheid. En dat blijkt dan ook uit de keuze van de winnaar: Filip Jonker.

Bart Janssen

Zonder een precies plan is Bart Janssen zijn werkperiode ingestapt. De eenzame atelierruimte zonder de juiste faciliteiten in Hengelo maakte dat hij toch vooral op zijn eigen stek in Nijmegen aan het werk ging. Na zijn bizarre film waarin een flessenbak het universum was, verraste Janssen met totaal andere ideeën. Hij wilde een dode dierenboek maken, waarin de dode dieren zelf te zien zouden zijn. De dieren stonken terwijl ze vakkundig gedroogd en geprepareerd werden en zagen er intrigerend viezig uit. In de finale presentatie hangt nog steeds de lucht van rot en chemicaliën. Het boek is er gekomen, mét ISBN-nummer en de titel 'Het aangereden dierenboek'. De dode dieren zijn in een frame van dikke houten bladen geklemd. In de tentoonstelling hangt het merendeel in een rechte lijn los in de ruimte. In tegenstelling tot de zwaarte van het onderwerp lijken ze door de presentatie te zweven. Licht kiert langs de dieren heen en benadrukt de contouren.

De presentatie als geheel is krachtig. Rechts hangen terroristen-vesten, die de bezoeker verplicht is te dragen. Trekken aan een touw aan het vest geeft een knal. Zulke effecten ondergraven de ernst van de expositie 'Anus Mundi'. De verstilde burka's en de dierlijke slachtoffers van het verkeer lijken gelijkgeschakeld te zijn aan een muis die op een korrelig zwart-wit filmpje aan een val snuffelt. Daar waar het gebaar het kleinste is en het meest precies, is het werk ook het sterkste en het meest direct.

Roger van Hout

Een grote sculptuur van een auto als een gigantische transformer waarin alle onderdelen opnieuw zijn gebruikt, was voor Van Hout vooral een project om af te kicken van de academie. De naast een bouwplaats gelegen stadse binnenplaats van het CBKG scherpt de aanwezigheid van het vreemde object aan. De expositie binnen staat er los van; daar overheerst engagement en staat religie centraal. Met de video's van straatpredikers is een soort toren van Babel gecreëerd. De toeschouwer hoort een aantal onverstaanbare overtuigingen uit de luidspreker komen. De videopresentatie wordt omringd door posters van vermeende terroristen in combinatie met afbeeldingen van Christusfiguren, die twee aan twee een grote gelijkenis in blik en pose vertonen en een bijna pijnlijke stilte uitdragen.

Het mysterie van het eindexamenwerk is verdwenen en ook de slapstick is weggeduwd door een grote ernst en esthetiek. Van Hout heeft een interessant en actueel onderwerp aangepakt en laat duidelijk zien welke richting hij uit wil. Het is een mooie poging, die nog net (iets) te mooi is en te direct afleesbaar.

Nel Kamphuis

Nel Kamphuis is doorgedaan op de weg van haar eindexamenwerk. Op de presentatie staan de vliegtuigen wat verlegen in de ruimte. Ze zijn wat dierlijker, als haaien of een visachtige vogel. Aan de muur hangen foto's. Deze zijn vanuit het vogelperspectief genomen en tonen een binnenplaats met vreemde hoeken, sec en claustrofobisch. Elders hangen trouwfoto's en het beeld van al die levens en verlangens is in zijn uniformiteit vooral benauwend. Een barokke, zwartgemaakte trouwjurk dondert als een duistere krullerval naar beneden. Het is als een macabere trofee die de sombere, melancholische ondertoon van al die trouwfoto's bij elkaar expliciet maakt.

Elk werk heeft een grote verbeeldingskracht in zich, maar de presentatie als geheel oogt wat versnipperd, en lijkt in onderdelen uiteen te vallen in de grote ruimte. Ook tuttigheid ligt soms op de loer. Wat alles bij elkaar houdt, is de beklemmende doemlucht van verval.

Filip Jonker

Tekeningen met een bijna oneindig aantal ronde lijnen. Welke obsessieve gek is hier aan het werk geweest? Filip Jonker heeft het tekenen overgelaten aan een robotje dat reageert op een lijn. Er zijn dag- en nachttekeningen. De expositie 'HARVEST' is indrukwekkend kaal. Naast de tekeningen liggen hooibalen. Bijna als vanzelfsprekend. Het gewicht van 300 kilo per stuk is er niet aan af te zien, noch de moeite die het kostte om ze daar neer te leggen. Wat overheerst is de gedachte: natuurlijk zo en niet anders. En zo worden zelfs een schommelbed en tekeningen van voertuigen overtuigende pendanten. Vette vliegen zoemen rond. Verderop staat een vreemde sculptuur, waarvan de functie onduidelijk is. Gevaarlijke punten aan het object waarschuwen, een geheim binnenste sluit de toeschouwer buiten en maakt heel nieuwsgierig. In de sculptuur in de wei net buiten Diepenheim liggen hooibalen die suggereren dat er onder de grond een oneindige geheime hooivoorraad te vinden is. Alles is helder en zo klaar als een klontje, en juist daardoor is de betekenis niet één op één en direct te achterhalen. Wel is Diepenheim sterk aanwezig en dat maakt duidelijk dat de werkperiode hier zinvol is geweest. Lef om te kiezen voor weinig verdient lof.

Gijs Assmann en Hanne Hagens

De jury voor AanZet! 2006/2007 bestond uit:

Hanne Hagens

Gijs Assmann

Paul Kooiker